

Samo špekulacije z zemljo?

Iz članka DREVA »Prispevek k razpravi o regulacijskem načrtu Trsta« v junijski številki »Mladike« je razvidno (in še bolj vemo to iz dosedanje prakse), da postavljajo industrijska podjetja na Tržaškem zelo pretirane zahteve po razlastitvi zemlje, da bi povečala svoje obrate. Tako npr. zahteva »Aquila« za razširitev svojega podjetja 225.000 kvadratnih metrov zemlje, ne da bi pri tem zaposlila kakega novega delavca, podjetje »Vincor« pa kar 550.000 kvadratnih metrov, za kar bi zaposlilo 200 novih delavcev, torej enega delavca na 2750 kvadratnih metrov površine (!). Vsak delavec bi torej razpolagal s toliko prostora, kot ga obsega normalna manjša tovarna ali železniška postaja na Opčinah.

Vse to potrjuje sum, ki so nam ga zbudile že razlastitve v prid Pristaniške ustanove, in v Dolini (naftovod), pri Boljuncu (Grandi Motori) itd., da se skriva za vsemi temi daleč pretiranimi razlastitvami samo pohlep po zemlji. Vsi vemo, da cena zemlje na Tržaškem naglo raste. V stranskih ulicah na Opčinah ponujajo kvadratni meter zemlje že za 5000 lir. Pred leti ga je bilo možno dobiti v istem kraju še za 1000 lir in manj. Podobno je v drugih krajih na Tržaškem; ponekod raste cena zemlje celo še hitreje, na primer blizu morja ali ob glavnih cestah in v središčih vasi. Prebivastvo se namreč množi, urbanizacija sega na deželo, zaradi okužitve zraka v mestih in zaradi hrupa se selijo bogataši in srednji sloji vedno dalje iz mesta v zeleno okolico, kar jim omogoča tudi motorizacija, pa tudi gospodarska podjetnost si išče novega prostora. Zemlja pa se ne širi, ampak je vedno enako. Zato njena cena raste in bo rasla vedno bolj. V desetih letih, ponekod v petih letih se njena vrednost in cena podvoji.

To vedo zlasti špekulanti. Zato hite kupovati zemljo na Krasu in kjerkoli je na prodaj. Denar, investiran v zemljo, kjer je dovoljeno graditi, je danes najbolje investirati. To upoštevajo vsi, le ne mnogi naši kmetje, lastniki zemlje. Ti hite prodajati, da si lahko pokvarijo svoje lepe stare hiše z gradimi »modernimi« prezidavami (primerje za to lahko vidimo v vsaki naši vasi) ali da si postavijo nove moderne spake z garažami v pritličju, ki skvarijo vso okolico. So pa tudi taki, ki hite prodajati svoja zemljišča, dele gruntov, katere so njihovi predniki v potu svojega obraza obdelovali in jih trdno držali, da jih ohranijo za potomstvo, samo zato, da si napolnijo hišo z neokusnim pohištvom, z gospodinjskimi stroji, s televizorjem, da si kupijo avto ali da si njihove hčerke bahaško kupujejo za doto pohištvo in perilo za milijonske vsote.

Industrijske družbe in denarni zasebniki pa boljše poznajo vrednost zemlje kot taki zaslepljeni kmetje. In če ne morejo zemlje kupiti, skušajo doseči njeno razlastitev. Odškodnina za razlastičeno zemljo je majhna in enkratna, a ista zemlja, ki jo plača taka industrijska družba npr. po 800 lir kvadratni meter, bo vredna že v kratkem ali čez deset ali dvanajst let 3000 ali 5000 lir kvadratni meter. Družba, ki bi dobila pol milijona kvadratnih metrov razlastičene zemlje, si je s tem že zagotovila rentabilnost, kajti tudi če bo podjetje v bodoče pasivno, bo lahko prodala zemljišče s polslopi vred za trikratno, petkratno ali še višjo ceno. Tudi če bi dala za zemljo 500 milijonov, bi jo lahko prodala za poldrugo milijardo, za dve milijardi in pol ali še za precej višjo ceno. Zna pa se celo zgoditi, da bo zemlja sicer razlastičena in odkupljena, novo podjetje pa ne bo postavljeno na njej, ker si bodo kapitalisti prej »premislili« in bodo zemljo že prej prodali naprej.

Pri vsem tem je čudno še nekaj drugega. Kot znano, je postopek za razlastitev zemlje naših

(dalje na 3. strani)

KAJ JE RASIZEM IN KAJ NI

Tržaški »Il Piccolo« je prinesel pred nedavnim oster članek proti nekim vodilnim ljudem med Južnimi Tirolci, ki so svarili svoje rojake pred mešanimi zakoni. Clankar v »Piccolu« je videl v tem dokaz grdega, obsojanja vrednega rasizma.

Če je bilo to zgražanje »Piccolovega« člankarja iskreno, potem razodeva veliko mero nevednosti ali površnosti v presoji nacionalnih problemov v Evropi in posebno še problemov narodnih manjšin. In ker tako nevednost in površnost vedno spet ugotavljamo ne le pri člankarjih raznih italijanskih listov, ampak tudi pri odgovornih osebnostih v italijanski vladi in pri parlamentarcih, pa tudi pri vladnih in parlamentarnih osebnostih ter v časnikarskih krogih drugih, zlasti velikih evropskih držav, je potrebno spet enkrat spregovoriti o tem vprašanju. Pravzaprav bi se moral človek čuditi, da vlada danes v Italiji in v ostali Evropi še vedno tolika nevednost, kar zadeva presojo nacionalnih in rasnih vprašanj, glede na to, da so ti problemi v Evropi stari že stoletja in da sta izbruhnili že dve svetovni vojni zaradi tega.

MEŠANI ZAKONI, PROBLEM MANJŠIN

»Piccolov« člankar očitno še vedno izhaja s stališča, da se narodi krijejo z državami in da narodi, ki nimajo lastne države, tudi nimajo pravice do svojega obstoja in do svojega etničnega ozemlja oziroma do obrambe svoje narodne samobitnosti in svojega etničnega ozemlja. Nam Slovencem kot majhnemu narodu so in morajo biti ti problemi nujno jasni, zato ne vidimo v svarilu južno-tirolskih voditeljev pred mešanimi zakoni nikakega rasizma in nikakega poskusa, storiti kakšno krivico večinskemu narodu v Italiji, ampak samo poskus narodne samobrambe, ki ne le da nima v sebi nič rasističnega, ampak je že sam po sebi protirasističen in le obrambnega značaja.

Nastopanje proti mešanim zakonom bi pomenilo rasizem le tedaj, če bi se znašli dve narodnosti oziroma dva naroda v popolnoma enakopravnem položaju, to je, če bi imela oba naroda, čeprav v okviru iste države, popolnoma enakopraven položaj, zavarovano in točno določeno etnično ozemlje in enako politično in gospodarsko moč ter zakonodajno in izvršilno pravico, seveda vsak na svojem ozemlju. Potem bi se tistemu od obeh narodov, ki bi bil številno šibkejši, vendarle ne bilo treba bati asimilacije, ker bi jo mogel uspešno odvrčati in preprečevati s sredstvi, ki so mu na razpolago, ali bolje, ker bi sploh ne prišel v stanje, da bi se moral bati asimilacije. Seveda bi se še vedno našli in vzljubili fantje in dekleta različnih narodnosti tudi v tem primeru — tega sploh

ni mogoče popolnoma preprečiti in bi bilo tudi nečloveško —, toda to bi ne predstavljalo več narodnostnega problema, kajti vsak tak par bi se pač harmonično vključil v narodno okolje, v katerem bi se znašel, in bi to ne pomenilo hotenega ali nehotenega poskusa spreminjanja narodnostnega stanja in asimilacije.

OGROŽENE SO LE MANJŠINE

V resnici pa ni tako in številčno šibkejši narod, ki je vključen v državo številčno močnejšega ali celo mnogo močnejšega naroda (še bolj pa to velja seveda samo za drobce nekega naroda, kot jih predstavljajo narodne manjšine), je v neprimerno slabšem položaju kot večinski narod in je izpostavljen najrazličnejšim oblikam asimilacije. Ena od najnevarnejših asimilacijskih oblik pa so prav mešani zakoni, pa naj gre pri tem za hoten ali nehoten poskus asimilacije. Očitno je namreč, da narodnostna skupina, ki šteje — recimo 250.000 ljudi, kot v primeru Južnih Tirolcev, ali še šibkejša, kot v primeru slovenske manjšine v Italiji — nikoli ne more narodnostno ogroziti, to je asimilirati večinskega naroda, ki šteje 50 milijonov ljudi in ki ima v rokah vso zakonodajno in izvršilno oblast v državi. Naj se Južni Tirolci zaradi služb še tako izseljujejo v kraje, ki imajo italijansko večino, ne bodo mogli nikoli s svojim številom ali z mešanimi zakoni narodnostno ogroziti npr. glavnega mesta Trentske province ali celo Benetk, Brescie, Milana, Benetk ali Trsta, kajti število mešanih zakonov med Italijani in Nemkami ali obratno bo ostalo z italijanskega narodnega stališča v vsakem primeru zelo majhno in ne bo nikoli doseglo niti enega odstotka, medtem ko lahko nanese število mešanih zakonov s stališča Južnih Tirolcev — ali naše slovenske manjšine — prav kmalu 10 odst. ali celo 50 odst. in celo več.

JEZIKOVNA ALI ETNIČNA MANJŠINA?

Možno pa je obratno — in ne le možno: že samo spontano naseljevanje pripadnikov mnogoštevilnega večinskega naroda sredi narodne manjšine in na njenem etničnem ozemlju more v teku nekaj desetletij privedi do tega, da se znajde manjšina na svojem lastnem etničnem ozemlju v manjšini in da postane samo še »jezikovna« manjšina namesto narodnostna oziroma etnična (tudi med tema dvema izrazoma — narodna in etnična — je bistvena razlika, toda to bomo obravnavali enkrat drugič). Se huje je, če je tako naseljevanje politično načrtovano oziroma pospeševano z raznimi namernimi ukrepi in s tendenčno politiko, tudi gospodarsko, kot se to dejansko dogaja in se je zlasti

(Nadalj. na 2. strani)

Kaj je rasizem in kaj ni

(Nadaljevanje s 1. strani)

v preteklosti dogajalo s strani italijanske večine tako na Južnem Tirolskem kot nasproti slovenski manjšini na Tržaškem. Obstajale so celo posebne ustanove, ki so pospeševale takšno italijansko »kolonizacijo« na ozemljih narodnih manjšin. Spomnimo se le na »Ente delle Tre Venezie«. Danes jo učinkovito, četudi bolj spontano nadomeščajo industrializacija, ki priteguje npr. na Južno Tirolsko desetstisoče italijanskih delavcev, ki pripeljejo po večini s seboj tudi družine in ne mislijo več zapustiti etničnega ozemlja Južnih Tirolcev, urbanizacija s širjenjem mest, razlastitve, nakupovanje zemlje itd. Čeprav v tem primeru ni mogoče govoriti o »načrtni« kolonizaciji ali poskusu asimilacije, je učinek vendar isti.

V naravi moderne države je, da odloča o usmerjanju industrializacije in s tem kapitala na določena področja, država ima danes odločujočo moč v pogledu vse gospodarske politike, tudi v državah liberalnega gospodarstva, kot je Italija, zato lahko z malim trudom in brez opaznega političnega namena z rahlim »pritiskom na gumb«, to je z intervencijo svoje gospodarske moči, v kratkem času poruši narodnostno ravnovesje na določenem manjšinskem področju in razkroji etnično manjšino. Mislimo, da ni treba navajati primerov z našega področja, npr. gradnje posebnih naselbin in ljudskih hiš za naseljence italijanske narodnosti na Opčinah, v Šklednju, pri Sv. Ivanu itd., ki so popolnoma preobrnila narodnostno razmerje v teh nekdanj slovenskih krajih, in isto se dogaja v devinsko-nabrežinski občini, na Proseku itd., začel pa se je ta asimilacijski proces tudi v Dolini, v Boljuncu itd. z nedavnimi industrijskimi pobudami.

LE FORMALNA ENAKOPRAVNOST

Narodnostna manjšina nima v rokah ne takih kapitalov za industrijske investicije kakor vlada in industrije večinskega naroda, niti zakonodaje, ki bi omogočala razlašanje zemlje pripadnikov večinskega naroda, niti nobenega drugega sredstva, s katerim bi se mogla na gospodarskem in političnem področju ustavljati poskusom asimilacije. Zato ji ne preostane drugega, kakor da se brani z gojitvijo narodne zavednosti svojih pripadnikov, s krepitvijo kulturne dejavnosti v lastnem duhu in jeziku med njimi in s sva-

ritvijo pred mešanimi zakoni. To seveda nima rasističnega značaja, kajti nihče ne trdi, da naj se pripadniki manjšine ne poročajo z dekleti ali fanti večinskega naroda iz razloga, ker bi bili ti rasno manjvredni, ampak le iz razloga, ker je nevarnost, da bodo taki mešani zakoni odločilno načeli strnjeno in obrambno moč manjšine proti asimilaciji ter jo številčno ošibili. Znano je, da mešani zakoni vedno koristijo samo večinskemu narodu v neki državi, ne pa manjšini, in da zato tisti, ki sanjajo o asimilaciji manjšin ali manjših narodov, vedno pospešujejo mešane zakone in dolže tiste, ki se jim upirajo, rasizma, šovinizma itd., medtem ko je očitno, da bi najbolj sami zaslužili tak očitek, kajti rasizem je prav v tem, da skuša en narod s silo ali z drugimi metodami, ki mu jih daje njegova številčna in gospodarska premoč, uničiti drug narod.

Ne da se tajiti, da imajo tudi v današnji demokratični Italiji vladajoči krogi očiten namen, da spremenijo narodne manjšine iz »etničnih« v »jezikovne«, kar pomeni, da jim

ne priznavajo pravice do lastnega etničnega ozemlja, ampak smatrajo vse državno ozemlje za etnično ozemlje večinskega naroda, medtem ko naj bi se manjšina vdala v to, da postane »manjšina« tudi v lastnih mestih, če jih ima, ali vaseh. To se je že zgodilo južno-tirolski manjšini v Bocnu in v skoro vseh drugih mestih na Južnem Tirolskem, pri nas pa, kot rečeno, tudi že v številnih vaseh, ker je etnično ozemlje naše manjšine e manjše in še bolj izpostavljeno krhanju in asimilacijskemu pritisku, spontanem in načrtnem, s strani večine.

Sklicevanje na enakopravnost pred zakoni je gola formalnost, kajti vsakdo ve, da odločajo v politiki in gospodarstvu število, denar in zakonodaja, ki nikoli ni v prid etničnim manjšinam, ampak vedno v korist večini. Čudno je le to, da grede tako jasne stvari tako težko v glavo raznim politikom in časnikarjem večinskih narodov in da kažejo celo tisti krogi v večinskih narodih, ki se imajo za demokrate, tako malo znanja o teh narodnostnih problemih in tudi pripravljenosti, da se seznanijo z njimi in jih doumejo.

Italijanski komunisti v vladi?

Dnevnik »La Stampa« bo začel objavljati te dni odgovore na obširno anketo, ki jo je izvedel med kakimi tridesetimi uglednimi italijanskimi politikami vseh strank o problemu komunizma v Italiji, zlasti kaj mislijo o tem, da naj bi vstopili tudi komunisti v vlado. Med politikami, vprašanimi za mnenje, so predvsem socialistični in drugi levo usmerjeni strankarski voditelji, socialisti in komunisti, pa tudi krščanski demokrati in republikanci.

Kot znano, je prišlo do krize v združeni socialistični stranki in do nevarnosti njene razkola prav zaradi vprašanja odnosov do komunistične partije. Nekateri zahtevajo, naj se socialistična stranka ponovno poveže s komunisti, češ da so nastopile po kongresu v Bologni v komunistični stranki spremembe v smeri demokracije in da je zato treba dati komunistom možnost, da prevzamejo soodgovornost za vlado v Italiji in za usodo italijanske demokracije na splošno, v katero da je treba prištevati zdaj že tudi komunistično partijo. Drugi, zlasti nekdanji pristaši socialnodemokratske stranke, pa ne

zaupajo takemu dozdevnemu demokratičnemu razvoju v komunistični partiji. Glede tega pa vlada razpor tudi že v krščanskodemokratski stranki. Tudi tam je struja, ki zagovarja sodelovanje s komunisti, tako imenovana »levica baze«. Zdi se ji vredno tvegati tak poskus, medtem ko je druga struja prepričana, da bi bila velika napaka, če bi verjeli dozdevni demokratični preobrazbi komunistične partije. Takega mnenja so med drugimi Rumor, Piccoli in Colombo, medtem ko se zdi, da Moro niha.

VRNILI SO SE V DOMOVINO, ŽIVI IN MRTVI

Pretekle dni smo bili priče dogajanju, ki je moralo človeka pretresti in ganiti: kako je 50-milijonski italijanski narod enodušno trepetal za usodo 24 Italijanov, ki so padli zaradi nerodnosti in pohlepa ENI-ja v roke bifafrskim gverilcem. Ne glede na vse politične in druge razlike so se Italijani te dni čutili spričo nesreče, ki je zadela njihove tehnike v Nigeriji, predvsem Italijani, udje iste narodne družine. Tu se je spet pokazalo, kaj je v resnici narodna skupnost in kako zgrešene so teorije, ki zanikajo pomen te povezanosti ali ji celo napovedujejo konec, v imenu nekakšnega abstraktnega napredka k »višjim« skupnostim ali k internacionalizmu. Pokazalo pa se je tudi, da ima posamezno človeško življenje vendarle v vesti in pojmovanju italijanskega naroda na splošno še zelo visoko ceno, kljub vsem poskusom nekaterih, da bi ga razvrednotili.

Po posredovanju papeža, državnih predsednikov in diplomatov Slonokoščene obale in Gabona, dveh afriških držav, ki priznavata neodvisno Biafro, mednarodne katoliške organizacije »Caritas« pod vodstvom patra Boyerja in italijanske vlade, ki jo je zastopal podtajnik Pedini, ki se je sam podal končno tudi v Biafro, je gen. Ojukwu izpustil 14 ujetih italijanskih tehnikov, ki so jih bili Biafrčani obsodili na smrt zaradi sodelova-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Papež na obisku v Ženevi

Papež Pavel VI. je v nedeljo z letalom obiskal švicarsko mesto Ženevo, ki je središče kalvinizma, ker je svoj čas tam deloval švicarski protestantovski reformator Calvin.

Med svojim 11-urnim obiskom v Ženevi, ki je seveda vzbudil velikansko pozornost v krščanskem svetu, saj ga je javnost uvrstila med poskuse za zблиžanje med kristjani vseh veroizpovedi, je imel papež govor pred tisoč delegati Mednarodne organizacije dela. V njem je poudaril pravico delavcev ne le do pravičnega deleža pri sadovih njihovega dela, ampak tudi do gospodarske in socialne odgovornosti, od katere zavisi njihova bodočnost in bodočnost njihovih otrok. Obsodil je revolucionarno nasilje in poudaril nujnost poštenega sodelovanja med družbenimi plastmi.

Kritiziral je tudi potrošno družbo, kajti

njen tehnološki napredek se začneja izrojevati v škodo za človeka, ker ga razčlovečuje in duši pod »kapo hudega dolgočasja«. Posvaril je tudi pred nevarnostjo izkoriščanja človeka s strani države, ki skuša podrediti vse energije le sebi. Edina rešitev je v pogumnem in plodnem sodelovanju med vladami, podjetniki in delavci preko stalnega dialoga za preučevanje in reševanje vedno novih problemov. Pravičnost je treba raztegniti od posameznikov tudi na skupnosti, tako narodne kot mednarodne, posebno na odnose med bogatimi in revnimi državami, je rekel papež.

Obiskal je tudi ekumenski Svet Cerkva, kjer so skupaj molili in peli, ter se sestal z abesinskim cesarjem kot predsednikom Vseafriške zveze. Seveda ni manjkalo avdijenc. Zvečer se je Pavel VI. z letalom vrnil v Rim.

Slovenska skupnost in „Sv. Marko“

V zadnjem času je Slovenska skupnost razvila tudi precej živahno dejavnost na socialnem področju. O obisku delegacije Slovenske skupnosti v ladjedelnici Sv. Marka smo že poročali, prav tako smo poročali o izrazih solidarnosti delavstvu v zasedeni tovarni.

V deželnem svetu pa je bila v torek razprava o položaju tržaškega gospodarstva. Se ji je prisostvovalo tudi precejšnje število delavcev, okoliščina, ki pa ni morda blagodejno vplivala na izid razprave v deželnem svetu, saj so se govorniki preradi vdajali ostremu razpravljanju, kar je kvarno vplivalo na morebitno enotno akcijo v obrambo tržaškega gospodarstva, posebej ladjedelnice Sv. Marka.

Svetovalec Slovenske skupnosti, ki se je ves čas zavzemal za skupno akcijo vseh strank, kar bi v Rimu imelo ves drugačen odmev, žal ni uspel s svojim predlogom, ki ga je iznesel v svoji intervenciji. Škoda, da je strankarska zavzetost preprečila enotno akcijo vseh strank zastopanih v deželnem svetu.

Zaradi te okoliščine se je svetovalec Slovenske skupnosti vzdržal pri glasovanju resolucij, ki so jih predložile vse stranke, razen Slovenske skupnosti (svetovalec Slovenske skupnosti namreč ne more predlagati svojih resolucij, ker je po pravilniku potrebno, da vsako resolucijo podpišejo vsaj trije svetovalci). Vzdržal pa se je zato, ker ni nobena od predloženih resolucij umirjeno obravnavala perečih vprašanj, ker je pač prevladala — kot smo že rekli — strankarska zavzetost.

Iz važnega in odločnega govora deželnega svetovalca LSS objavljamo v kratkem glavne misli.

»Že od vsega začetka — je med drugim dejal dr. Štoka — smo se zavedali posledic, ki jih bo imel načrt ministrskega odbora za gospodarsko programiranje na zaposlitev delavcev v Trstu, zlasti na zaposlitev mladih tehnikov, delavcev, specializiranih delavcev in mladih diplomirancev, ki so prevečkrat prisiljeni, poiskati si kruha v emigraciji. Nužen je zato takojšen, skupen in odločen natop pri osrednjih oblasteh, da se spoštujejo obveznosti omenjenega načrta, zlasti kar zadeva ohranitev in okrepitev števila zaposlenih v prizadetem sektorju, ohranitev suhega doka v Sv. Marku za potrebe velikih preureditev v ladjedelstvu, kar naj ne preprečuje novih gradenj, glede na ugoden razvoj te industrije tako v vsedravnem

kot mednarodnem merilu. Treba je nadalje zahtevati nadaljnje investicije, kot so bile obljubljene.

Načrt CIPE bi moral vsekakor predstavljati le prvi ukrep v okviru nove globalne in organske gospodarske politike ne samo za mesto Trst, temveč za vso deželo, ki potrebuje dotoka novih kapitalov in novih večjih investicij ter s tem novih delovnih mest tako v industriji, kot v kmetijstvu in v terciarnih dejavnostih.

Trst hoče živeti in se razvijati. Zelo nevarno bi bilo, če bi dopustili, da bi se ohranil med življenjem in smrtjo s pomočjo gosposodarskih injekcij, ki bi mu nikakor ne mogle vrniti zdravja. Trst se nahaja v posebnem položaju: osrednja oblastva se morajo tega zavedati in morajo zato sprejeti učinkovite ukrepe, ki naj omogočijo vsestranski razvoj Trsta«.

V Beogradu bodo od 9. do 16. avgusta 9. svetovne športne igre gluhih. Med pokrovitelji je predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stan Kavčič.

PREJELI SMO

OB OBČNEM ZBORU SPZ

Iz poročila, ki ga je tajnik »Slovenske svetovne zveze« pripravil za 18. občni zbor, zvedo, da misli tajništvo predlagati, naj bi se »Slovenska prosvetna zveza« pridružila ARCI (Associazione Ricreativa Culturale Italiana).

»Slovenska levica« meni, da je takšen predlog tajništva neumesten in škodljiv, saj SPZ lahko sodeluje s katerokoli organizacijo v Italiji, ne da bi se vključila vanjo.

Res je sicer, da se naša športna društva vpijujejo, SPZ pa je izrecno kulturna organizacija, ki je nobena tekmovalna potreba ne sili, da bi iskala pomoči pri italijanskem združenju.

»Slovenska levica« sodi, da so predlogu botrovali nagibi, ki so prej ideološkega kakor narodnega značaja, in zato ga je treba odkloniti.

Izvršni odbor Slovenske levice

»SLOVENSKA LEVICA« SOLIDARNA Z DELAVCI LADJEDELNICE SV. MARKA IN SLOVENSKIMI SOLNIKI

»Slovenska levica« pozdravlja borbenost in odločnost delavcev ladjedelnice sv. Marka in jim izraža solidarnost v obrambi socialnih pravic in gospodarskih pridobitev Trsta.

Prav tako je »Slovenska levica« solidarna z zahtevami slovenskih solnikov in podpira njihovo stavkovno gibanje.

Izvršni odbor Slovenske levice

Rak na prsih zaradi tablet proti zanositvi?

V Zahodni Nemčiji so vzeli iz prodaje tablete proti zanositvi »Neonovum«, ki je bila v prodaji že več kot leto dni. Pojavil se je namreč sum, da povzroča ženskam tumore na prsih. Ti tumori baje niso zle narave, vendar pa seveda nikoli ni gotovo, kdaj se kak tumor ne zle narave spremeni v zlega. Preizkuse so delali 14 mesecev na 60 psicah. Na tumorjih je zbolelo kar 5 psic, torej 12 odstotkov vseh. Toliko število obolelih živali med komaj 14-mesečnimi poskusi pomeni, da je bila omenjena »pilula« proti zanositvi zelo škodljiva. Zanimivo je, da jo je vzela iz prodaje sama kemično-farmaceutska industrija, ki jo izdeluje, »Cilag Chemie«.

To je že drugič, da so v Zahodni Nemčiji ugotovili, da so tablete proti spočetju škodljive za žensko zdravje. Proti temu pa še vedno ugovarjajo nekateri zagovorniki takih tablet, češ da njihova škodljivost ni dokazana, saj jih jemlje na tisoče žensk brez vsake škode. Toda pri tem je potrebno upoštevati, da je nemogoče, da bi tak nasilen poseg v človeško naravo, kakor je tableta proti spočetju, ki umetno zakasni ali ustavi ženski ciklus, trajno — pri daljši uporabi tablet — ne vplival škodljivo na ženski organizem. Posledice se bodo pokazale pri nekaterih ženskah prej, pri drugih pozneje, vsekakor pa

se bodo pokazale, čeprav šele pri naslednjih generacijah. Noben nasilen poseg v človeško naravo ne ostane brez škodljivih posledic.

To je bil tudi glavni razlog, ki je pripravil papeža od tega, da je v svoji okrožnici »Humanae vitae« odsvetoval zakoncem uporabo pilule. Naravne zakone, kolikor zadevajo človeško telo, je treba spoštovati, tembolj ker človek ni neki poljubni organizem, ampak krona stvarstva, najplemenitejši organizem izmed vseh, kar jih obstaja, in vsak tak atentat na njegovo delovanje pomeni atentat na človeško dostojanstvo in bistveno motnjo njegovega organizma.

Da tablete proti zanositvi vplivajo tudi psihično škodljivo, pa je dokazano še v večji meri, in sicer tako zelo, da je že na desetisoče žensk opustilo uporabo takih tablet, posebno v Združenih državah, kjer so jih začele ženske najprej uporabljati in kjer vlada, kot znano, prava manija vsakovrstnih tablet. Ljubezensko življenje ženske je namreč ponižano z uporabo pilule v zgolj fiziološki akt, pilula mu vzame vsak mik spontanosti in ves čar resnične ljubezni in strasti. Zakonska ljubezen se spremeni v nekaj izumetničenega ali celo dolgočasnega, preven-

(Nadalj. na 7. strani)

Samo špekulacije z zemljo

(Nadalj. s 1. str.)

kmetov zelo nagel in nepriziven. Znano je pa tudi, da je ta postopek, kadar ne gre za kmečko in slovensko zemljo, neskončno dolg. Tako so npr. morali spremeniti načrt za gradnjo ceste do nadvoza nad železnico na Opčinah, ker »ni bilo mogoče« razlastiti zemljišča nekoga advokata italijanske narodnosti na Opčinah. Zaradi tega so morali nadvoz priključiti na staro Proseško cesto z ostrim, naravnost pravokotnim ovinkom, ki je že terjal smrtne žrtve in jih bo še. Zakaj tukaj, kjer gre za življenje, ni mogoče rešiti zadeve z razlastitvijo? Radi bi vedeli za odgovor pristojnih oblasti.

Zakon, ki dovoljuje samovoljno razlaščenje kmečke zemlje, se je izkazal, čeprav je bil morda dobro mišljen, za ukrep, ki je v prid mogočnega kapitala in v škodo kmetov. Na Tržaškem (in tudi

na Goriškem) pomeni ta zakon naravnost sredstvo za uničevanje kmetijstva in kmečkega stanu ter za njegovo proletarizacijo, pa tudi kot sredstvo za razkroj slovenske etnične manjšine. Vemo, da je industrializacija potrebna, toda uničevanje ogromnih površin dobre in celo najboljše kmečke zemlje po nepotrebnem, v zgolj špekulativne namene, je greh, tudi gospodarski greh, kajti s takim zapraviljanjem stavbišč za nove industrije bo kaj gmalu zmanjkalo primernih tal celo za tiste industrije, ki bi bile res potrebne in upravičene, kajti jasno je, da tudi za industrijo zemlje ni na pretek in da na ta način nekoč bo možno nič več razlastiti. Zakon, ki dovoljuje tako razlaščenje, je v prid velekapitala in ni pravičen do kmetov.

Vse to naj bi upošteval po možnosti tudi novi regulacijski načrt. Našim kmetom, lastnikom zemlje, pa naj bi dalo to misliti.

SPORAZUM MED VLADO IN PROFESORJI

10. t. m. je prišlo v zadnjem hipu do sporazuma med vlado in sindikati profesorjev, tako da je odpadla nevarnost, da bi zaradi stavke profesorjev ne bilo mogoče opravljati maturitetnih izpitov. Zvišane bodo plače profesorjem, učiteljem in šolskim slugom, dobivali bodo plačilo za nadurno delo, profesorjem, ki so stalno nastavljeni, bo olajšano napredovanje, nestalno nastavljeni profesorji bodo nastavljeni za nedoločen čas s pravico do pokojnine in okrog 100.000 jih bodo redno nastavili.

Poleg tega so dosegli profesorji še priznanje nekaj drugih svojih pravic in zahtev. Vprašanje pa je, kdaj bo vse to dejansko tudi izvedeno.

Tržaškega

Nabrežina:

Nenadomestljivo poslanstvo Glasbene Matice

Številni udeleženci letošnje druge produkcije šole Glasbene Matice v Nabrežini so v soboto, 7. t. m., imeli novo priložnost spoznati, kako važno kulturno poslanstvo izvršuje ta ustanova v naši občini. Na prireditvi, ki so se je poleg res lepega števila staršev in prijateljev mladine udeležili župan Legiša, državni poslanec Skerk, nabrežinski župnik Rejc, šolski ravnatelj Tavčar in ravnatelj Glasbene Matice Demšar, je nastopilo nad 20 gojencev in gojenk iz posameznih razredov in z različnimi instrumenti. Kot gostje pa so nastopili še nekateri gojenci iz Trsta ter mladi (nadarjeni basist Ivan Sancin, ki je tudi gojenec šole Glasbene Matice.

Ne bomo se spuščali v podrobno razlago posameznih nastopov, ker menimo, da je dovolj, če napišemo, da je prireditev prav lepo uspela in so vsi gojenci pokazali, koliko so napredovali v učenju posameznih instrumentov.

Ob tej priložnosti pa se nam zdi, da je prav, če našo javnost podrobneje seznanimo z delovanjem Glasbene Matice v nabrežinski občini, kajti njena prisotnost bistveno prispeva h kulturni rasti tako posameznih slovenskih občanov kot tudi celotne slovenske skupnosti v občini.

Šola Glasbene Matice ima tu dve podružnici, in sicer v Nabrežini ter v Devinu. V Nabrežini je letos obiskovalo pouk 35 gojencev, od katerih se je 20 učilo klavir, 7 harmoniko, 5 violino in 3 kitaro. V Devinu je obiskovalo šolo 13 gojencev, od katerih se je 8 učilo klavir, 5 pa harmoniko. Skupno je torej obiskovalo šolo Glasbene Matice 48 gojencev in gojenk, kar je vsekakor lepo število, glede na dejstvo, da je v vsej občini letos bilo skupno 139 osnovnošolskih

Gojenci Glasbene Matice v Nabrežini

otrok. Na šoli so poučevali naslednji profesorji: Erminij Ambrozeta (klavir in harmonika), Sergij Radovič (klavir in harmonika) in Janko Sluga (violina).

Pomembna zasluga Glasbene Matice ter njenih profesorjev Ambrozeta in Radoviča je nadalje že večletni obstoj mladinskega pevskega zbora »Kraški slavček«, ki je gotovo najštevilnejši tovrstni zbor na Tržaškem, saj šteje 65 članov (45 iz Nabrežine in 20 iz Devina). Ta zbor je letos imel 6 nastopov, zadnjega v soboto ob začetku

produkcije v Nabrežini. Tu še omenimo, da sta bili letos v Nabrežini dve produkciji, in sicer zato, ker je zaradi številnih gojencev dejansko nemogoče, da bi vsi nastopili na enem samem večeru.

Ze iz teh skopih vrstic je razvidno, da je Glasbena Matica pri nas že postala nenadomestljiva ustanova, ki jo je treba zato krepko moralno in materialno podpirati, če hočemo, da bo naša mladina deležna take kulturne vzgoje, kakršno ji daje obvladanje tega ali onega instrumenta in poznavanje glasbe na splošno. S tem torej Glasbena Matica dopolnjuje poslanstvo in nalogo osnovne in srednje šole ter bi zato morala uživati večje priznanje ter prejemati široko materialno podporo tudi javne uprave in celotne družbe. To je tudi ene izmed vprašanj, ki bi ga morale politične organizacije na pristojnih mestih rešiti, s čimer bi dobili priznanje tudi požrtvovalni profesorji Glasbene Matice, ki danes žal delujejo v zares skrajno poniževalnih pogojih, nevrednih nobenega delavca.

—0—

V nedeljo, 22. junija popoldne bo na Repentabru vsakoletni Slovenski tabor.

Krajinska zaščita v Nabrežini

Pokrajinska komisija za zaščito naravnih lepote je na seji dne 13.2.1969 sklenila vključiti v seznam stvari, ki naj se podvržejo pokrajinski zaščiti v smislu zakona št. 1497 z dne 29.6.1939 o zaščiti naravnih lepote, neko področje, ki se nahaja v občini Devin-Nabrežina.

Zapisnik je objavljen na občinski razglasni deski za čas treh mesecev. Njegov prepis je skupaj s planimetrijo vložil v občinskem tajnistvu in je na razpolago prizadetim za morebitne ugovore, predloge in pritožbe.

SPLOŠNI REGULACIJSKI NAČRT OBČINE DOLINA

RAZGLAS

Splošni regulacijski načrt dolinske občine ter tozadevni sklep obč. sveta št. 43/c z dne 23. 5.1969 je na razpolago na vpogled občinstvu v tehničnem uradu te občine (pritličje — soba št. 10) nepretrgoma za dobo 30 dni od danes do vključno 28. junija 1969 v uradnih urah.

Vsakdo sme predložiti za izpopolnitev načrta, tukajšnjemu tehničnemu uradu v roku 60 dni do vključno 28. julija t. l. pritožbe in opombe na kolekovanem papirju 400 lir.

Dolina, dne 29. maja 1969.

SOLSKÉ RAZSTAVE

Učiteljstvo in učenci osnovnih šol nabrežinskega ravnateljstva vljudno vabijo starše in ljubitelje mladine na ogled razstav šolskih izdelkov, ki bodo:

dne 15. junija v Nabrežini, Cerovljah, Zgoniku in Saležu od 10. do 12. ure in od 16. do 20. ure;

dne 22. junija v Mavhinjah od 10. do 12. ure in od 16. do 20. ure;

dne 28. junija v Štivanu, Devinu, Gabrovcu in pri Briščikih;

dne 29. junija v Medji vasi, kjer bo tudi šolska prireditev ob 17. uri.

Ob začetku turistične sezone v Sesljanu

Letošnja turistična sezona na obalnem področju devinsko-nabrežinske občine se je začela zelo hrupno in je za letos predviden obširen spored najrazličnejših manifestacij. Turistična ustanova v Sesljanu priredi vsako leto, v začetku junija večjo manifestacijo, s katero se pričinja poletna sezona, ki se uradno zaključuje 15. septembra, dejansko pa že s prvo ploho po 15. avgustu.

Prva letošnja manifestacija je bila zares hrupna in kričava, ker je šlo za večer popevk, ki so ga priredili v okviru tako imenovanega »Festivalbar-a, popevke v juke-boxih potih«. V romantičnem in prelepem sesljskem zalivu je v soboto, 24. maja, Vittorio Salvetti, pobudnik in ravnatelj Festivalbara, predstavil številnim ljubiteljem popevk znane pevce in pevke, kot so Caterina Caselli, Lucia Battisti, Patty Pravo, Al Bano, Little Tony in še vrsta drugih enakovrednih popevkarjev. Predstavljeni so nadalje bili številni mlajši pevci, ki se seveda ne morejo primerjati z že imenovanimi, a ki jih določena publika vseeno pozna. Ti so med drugimi bili Romina Power, Herbert Pagani, Patrick Samson, Niky itd., pri čemer moramo omeniti še nekatere ansamble, kot so »Kameleoni«, »Hugu Tugu«, »Profeti« itd.

Ta večer je bilo vreme zares naklonjeno in je prireditev odlično uspela, za kar imata zaslugo tako odlična organizacija, ki jo je poskrbela turistična ustanova, kot tudi napovedovavec Vittorio Salvetti. Ugotoviti moramo, da ima Salvetti smisel tudi za slovensko izgovorjavo, kar je dokazal, ko je dvakrat po mikrofону poklical mlado Majdo Sušteršič, ki se je bila izgubila sredi velike gneče, in ko je omenil slovenski tržaški

dnevnik. To je naredil, kot da bi bil dober poznavavec slovenščine, kar je prava izjema pri italijanskih govornikih. Tudi zato je večer potekal zelo prijetno in so bili obiskovalci naravnost presenečeni zaradi kvalitetnega programa, ki je bil na mednarodni ravni.

RAZSTAVA HRVAŠKEGA SLIKARJA MURTIČA

Turistično sezono bodo uradno odprli v soboto, 14. junija, ob 18. uri. Ob tej priložnosti bo v prostorih sesljske turistične ustanove razstava znanega hrvaškega slikarja Eda Murtiča, ki bo predstavil svoja najboljša dela. Razstava bo gotovo vzbudila zanimanje tudi med slovenskimi ljudmi in bo odprta do konca tega meseca.

KOSOVELOV VEČER

Pod okriljem turistične ustanove pa bo v sredo, 18. junija, ob 19.30 v prostorih omenjene ustanove svojstvena kulturna prireditev, ki jo prireja revija »Umana«, katere glavni urednik je znana tržaška publicistka Aurelia Gruber Benco. Na sporedu je predavanje o slovenskem pesniku Srečku Kosovelu, čigar pesmi bosta v italijanskem prevodu recitala gojenca tržaške umetniške šole Ezio Biondi in Corrado Solari.

S to prireditvijo bo odlični slovenski pesnik verjetno prvič predstavljen širši italijanski publik. Prepričani pa smo, da se bodo pomembnega kulturnega večera udeležili tudi slovenski izobraženci, ki bodo imeli priložnost, da se udeležijo razprave, katera je predvidena po predavanju in recitacijah Kosovelovih pesmi.

L. K.

TEŽAVE NA POKRAJINI

Tudi goriški pokrajinski svet je v ponedeljek zvečer končal razpravo o proračunu. Zanj so glasovali socialisti, demokristjani in prof. Kraner za SDZ. Proti so pa bili komunisti, liberalci, socialproletarci in misovci; od zadnjih treh strank je le po eden v svetu. Primanjkljaj znaša nad štiri milijarde lir.

O tem položaju je večina svetovalcev, razen socialnega proletarca Poletta izglasovala zahtevo, naj priskoči država na pomoč goriški pokrajini. Vlada naj bi izdala zakonski osnutek, ki ima pet členov. V prvem predlagajo, naj bi država prevzela na svoj račun dolg pokrajine, ki ga ta ima pri goriški hranilnici (Montu). V naslednjih pa naj bi državna blagajna prispevala deset let vsako leto po 800 milijonov lir k pokrajinskemu stroškom.

NAŠE SOCUSTVOVANJE

V torek, 10. t. m., ponoči je Bog vzel sebi petletno Vidico Rustjevo, najmlajšo hčerko profesorja Danila Rustje v Gorici. Dotrpela je po hudi bolezni v mestni bolnišnici.

Mala Vida je bila poleg sestic Barbare in Milenke ter bratca Gorana pravo veselje svojih staršev. Obiskovala je otroški vrtec v ulici Randaccio. Po svoji izredni nadarjenosti pa bi lahko že obiskovala osnovno šolo, saj je že znala čitati, pisati in računati. Tudi zaradi svoje posebne ljubkosti je bila vsem priljubljena in bi v življenju zaradi svojih zmožnosti napredovala. Toda Bog jo je poklical v nebesa po trpečem in kratkem življenju. Od tam bo gotovo trosila rožice blagoslova na svoji sestrici, bratca in na globoko potrte starše, katerih ne moremo drugače tolažiti kot s prošnjo, naj jim Večni da moči v njihovi veliki žalosti.

Konec šolskega leta

Dne 12. junija, se je dejansko zaključilo šolsko leto 1968-69 tudi za goriške slovenske srednje šole. Starši in tudi dijaki so se upravičeno bali, da ne bodo profesorji, zaradi morebitne stavke, dali končnih ocen. Za srečo pa do tega ni prišlo. Večina slovenskih profesorjev na goriških šolah je bila sicer že prej mnenja, da se mora ocenjevanje izvršiti v korist dijakov, v korist ugleda in resnosti naših šol in tudi v dokaz nesebičnega obnašanja profesorjev samih. Stavka bi bila in bo docela upravičena, ko bo treba zopet pritisniti na odgovorne činitele, da pridejo tudi slovenske srednje šole v Gorici na isto raven in do popolnoma enakih pravic, kot jih imajo sorodne italijanske šole. Doslej pa niso za goriške profesorje slovenskih srednjih šol razpisani niti usposobljenostni izpiti, niti ni za te šole določen uradni stalež. Pri splošnem sporazumu med vlado in italijanskimi šolskimi sindikati, doseženem v zadnjem trenutku pred profesorsko stavko, se seveda minister in sindikati niso dotaknili teh točk, ker imajo slovenski šolniki svoj sindikat.

Naši dijaki so torej srečno, ta ali oni morda malo bolj uspešno, dokončali tudi to šolsko leto. Včeraj so profesorji imeli zadnje ocenjevalne seje. Danes zjutraj so vse štiri slovenske srednje šole, nižja, višja

Goriški občinski svet je na štirih sejah razpravljal v občinskem proračunu. Končno je bil sprejet v ponedeljek ponoči z 28 glasovi proti osmim. Za proračun, ki izkazuje ravnovesje med izdatki in dohodki, so glasovali krščanski demokratje, socialisti in predstavniki slovenske demokratske zveze. Nasprotno glasove so pa oddali komunisti, liberalci in misovci.

K besedi so se pri razpravi oglasili voditeljih raznih skupin. Demokristjan Cian je poudarjal, da je težak dvogovor med političnimi nasprotniki in da je treba gospodarske težave do dna poznati, preden se o njih razpravlja. Leva sredina, je izvajal, je in bo izpeljala svoje načrte zlasti za koristne investicije, da bo mesto odprto za vsak gospodarski, kulturni in socialni napredek. Socialist dr. Sancin se mu je v bistvu pridružil in je predložil resolucijo za podaljšanje proste cone po letu 1972. Hkrati je zahteval, naj se v večji meri upoštevajo pravice in kulturne potrebe naše manjšine. Skupno z dr. Sfiligojem je zastavil tudi vprašanje, zakaj ni bil prisoten na štandrezkih kulturnih proslavah tudi kak občinski zastopnik. Sfiligoj je zahteval, naj se razpravlja tudi o stavbah za slovenske šole v Gorici.

Tu bi pripomnili, da se to vprašanje namerno vleče že dolgo časa, že od takrat, ko je bilo rečeno, da se bo nova stavba zidala nekje na livadarskih njivah. Za slovensko višjo strokovno šolo baje že iščejo prostore v starih in neprikladnih prostorih nekdanjega bogoslovnega semenišča. Na Katarinijevem trgu pa stoji skoraj prazna, ve-

strokovna, učiteljske in gimnazija-licej, imele zahvalno mašo v stolnici nakar so dijaki zvedeli za svoje rede. Vsem voščimo, da bi veselo uživali zaslužene počitnice, in se okrepili za nadaljnji študij, ki bo prihodnje leto morda po vsej državi bolj redno potekal kot letos.

Naše maturante, pet z liceja in pet z učiteljskega, pa čaka še zadnji napor. Skrbi jih, kako bo z novim načinom izpraševanja pri maturitetnih in usposobljenostnih izpitih, kjer bo moral kandidat pokazati svojo zrelost in samostojno obzorje. Pa bodo tudi te težave premagali, kar jim voščimo iz vsega srca.

Iz Goriške

Goriški občinski proračun odobren

likanska, za eno nadstropje povišana in moderna stavba.

Govorila sta tudi o potrebni upeljavi slovenskih črk na elektronskih strojih matičnega urada, da se ne bodo več slovenska imena pačila, in še o pritožbah slovenskih meščanov iz Pevme, Oslavja in Stmavra, kjer so javne naprave še neurejene.

Liberalci so pa predlagali, naj bi se v Gorici ustanovila kmetijska fakulteta kot dodatek tržaške univerze.

Za večino resolucij je župan Martina predlagal, naj se spremene v priporočila občinskemu odboru, da jih dejansko uresniči.

Doberdob

SOLSKA PRIREDITEV

Doberdobski osnovnošolski otroci so se poslovili od šolskega leta s prav primerno in lepo prireditvijo. Šolarji so v nedeljo dopoldne pod vodstvom svojih skrbnih učiteljc in učiteljev pripravili razstavo risb in ročnih izdelkov. Popoldne so pa povabili starše in vse občane ter goste k šolski prireditvi v spodnjih šolskih prostorih, ki so jih posrečeno preuredili v pravo dvorano z odrom. Vabilu se je odzvalo toliko staršev in šolarskih prijateljev, da je bil prostor natlačen do zadnjega kotička.

Šolsko veselico je odprla s prisrčnimi uvodnimi besedami in pozdravi učenka Suzana Jarc. Nato so mladi pevci in pevke zapeli dve pesmi. Sledil je bogat spored recitacij, prizorov, igrice in raznih nastopov. Spored, ki je trajal več kot poldrugo uro, je zaključil pevski zbor s tremi kar dobro izvedenimi skladbami. Na odru so se zvrstili vsi šolarji in šolarke tako, da ni bil nihče zapostavljen in vsi so pokazali z dobro voljo, kaj znajo.

Pohvaliti jih je treba in prav tako tudi učiteljski zbor, ki jih je skrbno pripravil za uspeli nastop. Tega mnenja so bili tudi vsi starši in gostje, ki so se zadovoljni razhajali.

ZVEZA SLOV. KATOL. PROSVETE V GORICI priredi v nedeljo, 15. junija,

KONCERT

ki bo v Katoliškem domu ob 21. uri. Nastopila bosta mešani zbor »Lojze Bratuž« in moški zbor »Mirko Filej« z novim programom. Ob tem večeru bodo uradno proglašeni zmagovalci natečaja za ljudske pesmi in bodo podeljene nagrade.

Dopis iz Ukev

V našem zadnjem dopisu vam je hudo ponagajal tiskarski škrat. Namesto tisoč lir je treba čitati **sto tisoč** lir.

Na binkoštni ponedeljek smo spremili k zadnjemu počitku na farro pokopališče 31-letnega Franca Errarha iz znane Mrčulove družine. Na nepojasnen način je tresčil s svojim vozilom v tovarnjak na obmejni železniški postaji v Trbižu. Naprej je kazalo, da poškodbe niso tako hude. Zdravniki so predvidevali kakih 30 dni zdravljenja v bol-

nišnici. A odpovedalo je srce in tako smo zgubili mladega človeka, ki je mnogo obetal kot upravnik podružnice »Cooperativa Carnica« v Trbižu. Govoril je vse jezike, ki so v rabi v Kanalski dolini, in se jih je tudi posluževal pri postrežbi svojim številnim odjemalcem.

Zapušča mlado ženo in dva nebolgljena otroka, od katerih je eden šele nekaj dni star. Naj počiva v miru v domači zemlji. Sorodnikom rajnega pa naše sožalje!

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nekaj misli o kulturi

Alojz Rebula je objavil v 1.-2. številki nove slovenske revije »Prostor in čas« esej »Nekaj misli o kulturi«, ki ga zaradi njegove aktualnosti in tudi zato, ker je v reviji dostopen le redkim pri nas, ponatiskujemo:

Mesto kulture v sodobni slovenski družbi

Osebnost se nagibam k misli, da bo mesto kulture v slovenski družbi tudi v prihodnosti pomembno. Doslej je bila kultura naš najmočnejši narodotvorni in državnotvorni element. Kljub nasprotnemu videzu kaže, da bo to ostajala tudi za naprej. Ne more biti naključje, da danes usoda slovenstva ne zaposluje predvsem politikov. Mislim, da je tukaj vmes tudi sama zakonitost nevelikega naroda; kultura mu je prostor za eksplozijo energij, ki si jih večje narodne skupnosti sproščajo drugače.

Mislím tudi, da bo slovenska kultura v slovenski družbi nekaj pomenila, če bo znala zdravno uravnovešati v sebi dvoje težnostnih polj: dom in svet, tradicijo in svetovnjaštvo, slovenstvo in planet. Negirati enega od teh dveh elementov bi pomenilo negirati samo kulturo. Sicer pa je bila ta formula vseh naših velikih, od Trubarja prek Prešerna do Kosovele in čez.

Menim, da ni na Slovenskem kulturnika, ki bi tej formuli teoretično oporekal.

Mogoče pa ji je oporekati praktično. Na primer z negiranjem umetnosti kot avtonomne človeške kategorije, z neprijetnim reduciranjem umetnosti na poljubno sociološko lovišče, s provokativnim kulturnim dolgotrasarstvom. Toda tu smo že na področju ekshibicionističnega uvoza kulturne psihopatike in mode.

Prav vsi vemo, kaj dolgoročno res šteje: zmožnost avtentičnega iskanja, avtentičnega brezupa in avtentične vere.

Skratka, iz vseh mogočih kulturnih reakcij se vračamo zmeraj na isti precipitat: na človeško kvaliteto. Saj je brez človeške kvalitete um lahko tudi razbojnik. Kakor je brez človeške kvalitete Srce lahko tudi blaznež.

V tem pogledu se lahko kultura deklasira v tehnologijo, na primer pojmovno. Z rezultatom, da je poleg drugega tudi na smrt dolgočasna.

Slovenska kultura in znanstveno-tehnična civilizacija

Koliko znanstveno-tehnična civilizacija izpolnjuje naš prometejski sen, dokazuje med drugim odstotek samomorov, konzum pomirjevalnega lekarniškega blaga, prenapolnjene nevrološke klinike itd. No, resnici na ljubo je treba priznati, da danes skoraj ni misleca, vrednega tega imena, ki bi padal na kolena pred tem malikom. Da še manj padajo pred njim umetniki, je dovolj navreči vrsto imen, od Becketta do Ionesca, od Camusa do Solženicina. Kaj je vsa moderna umetnost, od poezije do slikarstva, kot eno samo slepo tavanje po znanstveno-tehničnem peklu, iz katerega je vest izginila? S tem nočem reči, da to civilizacijo zanikujem: v tem primeru bi moral logično zanikati vso dosedanja človeško kulturo tja do jonskih filozofov. Samo za to gre, da se kultura ne pusti preslepiti: da ne pozabi na osnovno človeško abecedo. Mislim, da bi se morala slovenska kultura čutiti v tem pogledu še najmanj ogrožena. Delež avtentičnega, ki je v njej — v najbolj avtentični obliki, v trpljenju — od »Sonetov nesreče« do »Hlapca Jerneja«, od »Dume« do »Groze«, bi moral tako rekoč imunizirati pred kakšnim gnilim diviniziranjem.

Vse je v tem, ali se s čim napihneš ali pa to prebaviš. Slovenski kmet, ki si je opremil hišo z najmodernejšimi stroji, zraven pa ostal, kar je po svoji duhovni konfiguraciji bil, je to prebavil. Slovenski kulturnik, ki tone v tujih publikacijah, a si potem nažrt zaželi Prešerna, je to prebavil. Še enkrat se vračamo na temeljno merilo: na človeka. Bodi človek, potem pa delaj, kar hočeš.

Razmerje med kulturo in politikom

Politika mora biti in gorje tistim, ki jo delajo. Kljub temu avtentična kultura ne bo nikoli nihilistična do nje. Konstruktivno bo sprejemala in konstruktivno zavračala. Nihilizem večkrat izdaja manjvrednostni kompleks pred politično oblastjo, če ne celo poniglave komplicitete, če že celo konfidentstva. Včasih izvira

takšen nihilizem tudi iz nezdravega razočaranja nad kulturo, nad njeno nemočjo v operativi tega sveta. Avtentična kultura se bo trezno, brez zagrenjenosti, celo s humorjem zavedala svojih meja: svet ni dan v spreminjanje njej, čeprav bo lahko ostala kultura samo toliko, kolikor ga bo hotela spreminjati. Toda v svojem bistvu se vendar ni posvetila bogu Akcije, temveč bogu Kontemplacije. In če bo v njenem kontempliranju tudi kaj globine, kaj svežega in večnega, bo tudi sama utegnila postati Akcija. Seveda v manj enodnevnem koledarskem razponu, kakor je to pri politiki. Zakaj gledano nazaj se na primer postavlja vprašanje: kdo je bil na Slovenskem večje počelo dejavnosti v narodnem življenju — Prešeren ali Bleiweis? Sušteršič ali Cankar?

Kultura in množična občila

Za kulturo pomenijo množična občila brez dvoma veliko možnost: a kakor jo lahko razširjajo, tako jo lahko tudi plitvijo. Kakor hitro poglabljajo v kulturniku njegov čut za odgovornost, tako lahko pospešujejo v njem njegov več ali manj prirojeni ekshibicionizem. Kultura si lahko ob njih napase isti manjvrednostni kompleks, ki ga ima pred politiko. Saj je kompleks isti — pred veljavnostjo tega sveta.

A tudi televizijska kamera tega kompleksa ne bo mogla potešiti. Pred uspešnim športnikom se bo moral skriti kakršenkoli kulturnik.

Mednarodno prešustvo bo za televizijski konzum dragocenejši kakor kakršnakoli kulturna stvaritev.

Zato je najboljši, da se kultura teka kompleksa znebi. Da se z vso mogočo treznostjo vda v to, da bo lahko kvas, pekarna pa nikakor ne. Kdo je proti temu, da se da kultura množiči? Vprašanje pa je, kaj si pri tem misli — množica.

Sedanje razmere v slovenskem revialnem tisku

Mislím, da bi lahko globinski psiholog razbral iz našega revialnega tiska zanimivo alienacijsko diagnozo. Iščemo v svetovna obzorja, pa se ne zavedamo niti domačega prosa. Z glavo navzdol se mečemo v strukturalistične metempsihoze, zraven pa se ne zavedamo niti svojega nihilističnega večerništva.

Kako neofitsko je to, kako nedolžno, kako slovensko!

In ob vsem tem zija že leto dni okrog nas patološki molk o Kocbekovi Listini!

Kar se mene osebno tiče, sem svetovnih obzorij sit čez glavo. Rad bi si prebral dobro napisan esej o polharstvu na Slovenskem.

Dolina šentflorjanska: Hic Rhodus, hic salta!

Najbolj nujna vprašanja slovenske kulture

1. Demolirati v slovenski kulturni zavesti nekaj hlapčevstva pred tujimi kulturami.

2. Dezalienirati našo intelektualno problematiko s čim realnejšim in s čim globljim seznanjanjem z našim narodnim kulturnim prostorom.

3. Vzpostaviti spet kritično fronto v naši kulturi, ki naj slovensko celulozno proizvodnjo razmeče tja, kamor spada — med govno ali med kvaliteto.

4. Uveljaviti v slovenski kulturni zavesti vsenarodno informacijo ne glede na politične meje.

—0—

V SPOMIN EDVARDU MARTINUZZIJU

Skoraj si ne moremo predstavljati, da ne bomo nikoli več videli na deskah našega Slovenskega gledališča tako značilnega in sproščene igavskega lika Edvarda Martinuzzijskega. Vedeli smo, da je bolan, hudo bolan, a vedno smo upali, da bo njegova močna in vedra narava končno le kos boleznim. Zato nas je kot strela z jasnega neba zadela novica, da je umrl, da je za vedno konec njegove umetniške poti, da ne bomo nikdar več videli na odru njegovih kreacij in se smejali njegovemu humorju.

Bil je nenadomestljiv za humoristične vloge, ki so, kot znano, najtežje, in tudi za vesele vloge v otroških igrah. Otroci bodo bridko pogrešali njegovih likov v mladinskih igrah. Težko jim bo razumeti, da ga ni več.

Ostal pa nam bo v nepozabnem spominu tudi zaradi svojih karakternih vlog v raznih »resnih« dramah. Se zdaj se nam zdi, da ga vidimo v vlogi mrtvega kmeta v Mahničevem »Kmečkem rekviemu«, ki se v grobu punta proti Bogu in smrti, ki ga je prehitro pobrala. Tedaj si nismo mislili, da bo tista igra na odru tako kmalu zanj resničnost. Bil je odličen igravec, morda bolj, kot mu je priznavala kritika, ki je, kot znano, ravno z najboljšimi najstrožja.

Toda mnogokrat, ko je igral vesele vloge, je glodala v njem žalost, kajti v osebni življenju ni bil srečen. Bil je preveč umetniška narava, da bi se bil mogel ukloniti normam rednega meščanskega življenja. In ta razprtost v njem samem in občutek življenjske nezadoščenosti je bil morda tudi eden izmed vzrokov, ki je pospešil njegovo bolezen.

Zdaj ne moremo reči drugega, kot da nam je zelo, zelo hudo za njim in da smo ga imeli radi, radi zaradi vsega tistega, kar nam je razdajal tako radodarno kot umetnik z odra našega gledališča in včasih preko radijskih valov. Težko se navajamo na misel, da ga ni več med nami: Naj počiva v miru. fj

Dve jubilejni brošuri

1869 — Ob stoletnici štandreške čitalnice — 1969

Ob stoletnici štandreške čitalnice je izdal pripravljalni odbor za spominsko slavlje tudi okusno opremljeno in bogato ilustrirano spominsko brošuro. Knjižico velike osmerke na 63 straneh je uredil prof. Bednarik s sodelovanjem mnogih piscev.

Po seznamu članov častnega in pripravljalnega odbora sledi Budalova pesem »Štandrežu«. Po uvodni besedi beremo Bednarikov oris »Sto let prosvetnega dela v Štandrežu« do leta 1945. Učiteljica Angela Nanut je izčrpno napisala zgodovino in delo prosvetnega društva »Oton Župančič«; sledi opis in delo društva »Štandrež« izpod peresa prof. Bednarika. Dino Roner nam predstavi športno društvo »Juventino« in še neposredne obdelovalce zemlje kot četrto društvo v sklopu štandreškega kulturnega in gospodarskega življenja. Bogat je drugi del brošure pod naslovom »Naši možje«, pri katerem so sodelovali msgr. Klinec, Marijan Breclj in Ivo Marinčič. Ob koncu je spomin in seznam vseh štandreških žrtev v drugi svetovni vojni.

Lična izdaja z zanimivimi slikami, ki so že prava redkost, pomeni važen doprinos h kulturni zgodovini goriških Slovencev.

»NE VDAJMO SE!«

Pod tem naslovom je izdal pripravljalni odbor za proslavo stoletnice tabora v Brdih spominsko brošuro, v obliki male osmerke, na 51 straneh. Uredili so jo prof. Mrevlje, ravnatelj Marušič in Ludvik Zorzut.

Prvo polovico knjižice zavzema tehten in dognan spis o briškem taboru 25. aprila 1869. Sledi Zorzutov »Maj v Brdih« v domačem zvonkem narečju; nato sonet »Vizija«, ter »Briška jesen«, obe Brecljevi. Drugi del brošure obsega Zorzutov opis »Pred sto leti v Brdih«. V sočni besedi, ki je njemu pristna, prikaže zgodovinsko, folklorno in socialno sliko naših briških gričev.

Brošura, ki nosi za naslov geslo tedanjega tabora »Ne vdamo se!« je v prijetnem in popolnoma znanstvenem prijemu prav posrečeno prikazala sto let briškega kulturnega in domačega okolja.

Sodobno kmetijstvo

ASPOR ALI MODRA GALICA?

Ze dolgo let si znanstveniki pa tudi sami vinogradniki postavljajo vprašanje o vplivu, ki ga ima na trto uporaba bakrovih pripravkov oziroma uporaba sredstev, ki temeljijo na zinebu (aspor, vitex itd.).

Izsledki opazovalnic za rastlinske bolezni in področnih kmetijskih nadzorništev dajejo nekaj podatkov tako glede asporja kot tudi modre galice, ki sta bila predmet dolgoletnih raziskav. Pri tem so v raznih razvojnih stopnjah opazovali listje, grozde, mladike. Na koncu se je boji odrezal aspor in to predvsem na sadikah iz specializiranih vzgojevališč, ki so ostale popolnoma neokužene in ki so tudi pokazale bujnejšo rast. Najvažnejše pa je to, da je aspor v letih, ko je peronospora precej razsajala, uspešno zdravil okužene trte.

Zanimivo je, da je aspor zelo ugodno vplival na rast trte. Trtni listi so po mnenju nekaterih kmetijskih nadzorništev bolj razviti, bolj intenzivne barve, prožnejši in večji. Na splošno je bilo po uporabi asporja opaziti manj odpadlega listja kot po uporabi modre galice. Tudi les je dobro dozorel. Kar se grozdov tiče in cvetja, je večina nadzorništev poudarila pozitiven vpliv, ki ga je imel aspor na oploditev, pa tudi na polnost grozda, pa čeprav so trte, ki so jih škropili z asperjem, bile nekoliko bolj podvržene okužbam s strani oidija. V tem oziru je modra galica sicer uspešno sredstvo proti oidiju, kar pa na drugi strani pomeni, da je treba po uporabi nebakrenih pripravkov proti peronospori posebej za borbo proti oidiju uporabljati žveplo.

Mnogo prednosti pa imajo nebakreni pripravki, če pomislimo, da je njihova priprava zelo enostavna, da je stopnja strupenosti neznatna itd.

OSTANKI SKROPILNIH SREDSTEV V ZEMLJI!

Poleg učinka, ki so ga pokazala bakrena oziroma nebakrena sredstva v borbi proti peronospori, se je pozornost raziskovalcev preodotočila tudi na ostanke, ki jih puščajo osredotena sredstva v zemlji in posledice na rastlinah, ki rastejo med vrstami trt. Pri žitu in zelenjavi so npr. po uporabi bakre-

nih pripravkov odkrili pojav kloroze, ugotovili so pa tudi počasnejšo rast, ponekod pa tudi precejšen izpad žita. Nekateri raziskovalci so ugotovili, da prihaja do tega zaradi nabiranja bakrovih ostankov v vrhnjih plasteh zemlje. Nekateri menijo, da baker nevtralizira železo, vpliva kot katalizator pri nastajanju klorofila.

Pri uporabi sredstev, ki temeljijo na zinebu, pa niso opazili nobenih negativnih pojavov.

POJAV NEPRIJETNEGA VONJA PRI VINU

Tudi ta pojav so znanstveniki vzeli v pretes in pri tem ugotovili, da ni mogoče reči, da je neprijeten vonj posledica uporabe sredstev, ki temeljijo na zinebu (aspor itd.) Pojav ni bil pogost in še takrat omejen na določena področja. Toda s tem v zvezi je bilo postavljenih mnogo hipotez, od katerih no-

vena ni dajala povoda, da bi podvomili v uspešnost žvepla in sredstev, ki temeljijo na zinebu.

KAJ JE POMEMBNO UPOŠTEVATI

Vsak vinogradnik ima na splošno možnost, da tudi sam preizkusi učinkovitost oziroma primernost posameznih pripravkov. Najbolje je, da torej sledi spoznanjem, do katerih je prišel pri svojem delu. Na splošno se naši vinogradniki še naprej držijo modre galice. Ne da bi metali modro galico med staro šaro, je treba vedeti, da pride z uporabo bakra do opeklin na listju posebno takrat, ko traja obdobje visoke stopnje vlage v zraku več dni zaporedoma, nepriporočljivo pa je uporabljati bakrene pripravke, ko trta cvete. Sicer pa kažejo bakreni pripravki sekundarno učinkovitost proti oidiju in sivi plesni. Nesporno pa je, da so bakrovi pripravki dlje učinkoviti kot nebakreni. Po vsem tem lahko rečemo, da je primerno uporabljati pripravke, ki temeljijo na zinebu v prvi razvojni fazi, bakrove pripravke pa, ko trta odcvete.

OBISK V DACHAUU

II.

Bila je prava mučilnica: nenehen strah pred bencinskimi injekcijami, bojazen pred »invalidskimi«
transporti (to je pred plinskimi celicami), strah da jih operirajo nesposobni zdravniki študenti, ki so se na bolnikih učili, strah pred novimi nalezljivimi boleznimi, pred epidemijami vseh vrst.

Mrliči so se grmadili da nezasišano. Zadržanja postaja je bil krematorij. Še danes je dobro ohranjen. Nad njim stoji napis: *Mrtvim v spomin, živim v opomin.* Sprva je imel dve, pozneje pa štiri peči. Tu so sežgali na tisoče in tisoče mrličev. Od začetka leta 1945, ko niso imeli več koka za sežiganje, so metali mrliče v skupne množične grobove - jarke. Ti so še sedaj vidni ob zidu, kjer je bil tudi prostor za streljanje. Danes je tu urejen »spominski park«, stezice so posute s črnim koksom iz krematorija. Vse je preraslo bujno zelenje; a kljub bohotnemu življenju je čutili tu duh in sled smrti in trpljenja, ki leže na dušo in srce.

Kaj ne! Saj je po podatkih umrlo v koncentracijskem taborišču Dachau 31.951 pripornikov so pa kot »invalidske«
transporte prepeljali tisoči neregistriranih ujetnikov; 3.166 pripornikov so pa kot »invalidske«
transporte prepeljali iz Dachaua v plinske celice na grad Hartheim pri Linzu v Avstriji, pa tudi v druga taborišča. Med priporniki v Dachau so bili večinoma moški, šele leta 1943 so začeli dovažati tudi

ženske. Tu so bili pripadniki vseh evropskih narodnosti, največ je bilo Judov, slede jim po številu Poljaki, za njimi pa vsi ostali. Koliko tisočev Slovencev je tu trpelo in umrlo, tudi s Primorske?! Zato, da mi živimo! Kakšna cena, ki je bila že tolikokrat plačana v zgodovini! Ali se je zavedamo, smo je vredni?!

(dalje)

RAK NA PRSIIH ZARADI TABLET PROTI ZANOSITVI?

(Nadaljevanje s 3. strani)

tivno higienskega in zdravstvenega, kakor jemanje tablet proti glavobolu ali kakor umivanje zob. To pa začne počasi vzbujati v zakoncih občutek ogabnosti.

Verjetno pa je tudi, da marsikatera ženska, ki občuti organske motnje ali celo bolezenske znake po uporabi pilule, tega ne pripisuje piluli proti zanositvi, ampak čemu drugemu. Šele s časom se bodo ženske zavedle pravega vzroka.

Nekateri katoliški teologi in zdravniki pa upoštevajo dejstvo, da so primeri, ko je ženskam res potrebno, da se izognejo novi nosečnosti, npr. če imajo moža pijanca, ki se ne ozira na njihovo morebitno slabo zdravje ali na to, da imata že veliko otrok, ki jih komaj vzdržujeta, zlasti z delom same ženske, in podobno. V takem primeru lahko duhovnik in zdravnik po tehtnem premisleku z mirno vestjo dovolita ženi jemanje tablete proti zanositvi. Ne moreta pa tega z mirno vestjo dovoliti mladim in zdravim zakonskim parom, kjer seže žena po tableti proti zanositvi že po prvem otroku ali celo že od vsega začetka, enostavno iz želje po udobju, ker se boji, da bi jo otroci ovirali pri uživanju prostosti, pri vožnjah na dolge izlete, pri služenju denarja ali da bi ji skvarili vitko linijo, jo privezali na dom in jo napravili za »sužnjo družine ali gospodinjstva«, kot se izražajo.

Na Norveškem je izšla knjiga prevodov iz sodobnih pesništev jugoslovanskih narodov pod naslovom »Jugoslovanski kvartet«. Slovence zastopata Edvard Kocbek in Dane Zajc. Pesmi je prevedel Sven Menesland.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Goričan Komel dvakratni zmagovalec

Mladinski namiznoteniški turnir, ki ga je pretekli teden organiziralo S.Z. Bor, je dobro uspel. Prvi dan, ko so tekmovali v F.I.Te.T. navedeni igralci, se je proti pričakovanju prijavilo kar 20 mladincev. Prisotni so bili tudi Goričani, ki so odnesli levji delež. Najbolj se je izkazal mladi Komel, ki ni utrpel nobenega poraza in premočno zasedel prvo mesto. Igral je pretežno napadalno s precejšnjo raznovrstnostjo in z dobro tehniko udarcev. Zrelo igro je prikazal tudi Goričan Semolič, ki je bil drugi, medtem ko je tretje mesto zasedel Nabrežinec Dobrila. Najbolj prijetno pa je presenetil komaj 11-letni Nabrežinec Nevo Radovič, ki je pokazal za svoja leta res neverjetno zrelost in samozavest v igri. Upajmo, da bo še naprej navdušeno treniral namizni tenis, za katerega ima res talent. Drugi dan so imeli pravico nastopiti v F. I. Te. T. včlanjeni igralci in prvih osem iz prvega dne. Zal so bili vsi člani Sokola odsotni zaradi istovrstnega nastopa na ekipnem promocijskem prvenstvu.

Prijavilo se je tako le 7 igralcev, in sicer šest

iz prvega dne, katerim se je pridružil le Rudi Košuta. Slednji je vidno napredoval, vendar ni mogel poseči v boj za prva mesta. Tako je spet premočno zmagal Komel pred Semoličem in se je s tem ponovila slika iz prvega dne. Škoda, da ni prišlo do zanimivega spopada med Komelom in Nabrežincem Ukmarjem, ki sta brez dvoma najboljša slovenska mladina v deželi. Žalostno pa je, da se ni prijavila nobena mladinka, čeprav bi imele ob resnem treningu izredne možnosti, da v razmeroma kratkem času dosežejo pomembne uspehe, z ozirom na zelo nizko raven ženskega namiznega tenisa v Italiji. Treba bo poiskati nove pobude in ideje, da bi se tudi kako mlado deklo odločilo za to lepo športno panogo, v kateri naši fantje žanjejo dragocene uspehe.

Brda, Juventina in Velox na promocijskem prvenstvu

Na promocijskem odbojarskem prvenstvu v Gorici bodo letos nastopile tri slovenske ekipe: Brda iz Števerjana, Velox iz Štandreža in Juventina.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 15. junija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Dussek: Sonata v c mola za harfo; 10.00 Matanzasov orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.30 Prenos odprtja XXI. Tržaškega mednarodnega vzorčnega velesojma; 10.50 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: Luigi Capuana »Scurpiddu«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Achille Campanile: »Pokojni Piero«. Komedijska v 3 dej. Prevedel Rauber; 17.10 Plošče za poletje; 17.30 Beseda in glasba; 18.00 Miniaturni koncert; 18.30 Kino včeraj in danes; 18.45 Operetne melodije; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasiki lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklorne; 21.00 Semenji plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.20 Zabavna glasba.

• PONEDELJEK, 16. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 10.30 Prenos odprtja XXI. Tržaškega mednarodnega vzorčnega velesojma; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 The Medallion Piano Quartet; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Pacchiorijev ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 17.35 Misli in nazori; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Zbor »G. Schiff«; 18.45 Mauriatov orkester; 19.10 Odvetnik za vsakogar; 19.20 Priljubljene melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Sestanek s Fanci; 21.05 Kulturni odmevi; 21.25 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti. Basist Jože Stabej, pri klavirju Marijan Lipovšek; 22.25 Zabavna glasba.

• TOREK, 17. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Saksofonist Coltrane; 12.00 Iz slovenske folklorne; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacquaov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravlja Lovrečič — Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni ansambel »Gerhard Seitz«; 18.55 Fallabrinov orkester; 19.30 Ansambel »The Shadows«; 19.45 Zbor »Vasilij Mirk«; 20.00 Šport; 20.35 Strauss: »Saloma«, glasb. drama; 22.25 Zabavna glasba.

• SREDA, 18. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Harmonikar Larcange z orkestrom »Paris Musette«; 12.10 Brali smo za vas; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Safredov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Slavni pevci; 18.55 Blakeyev Jazz kvartet; 19.10 Higiena in zdravje; 19.15 Prijetne melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.00) Za vašo knjižno polico; 21.50 Poje Mina; 22.10 Zabavna glasba.

• ČETRTEK, 19. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Elektronske orgle; 12.00 Beseda in glasba; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški Mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 17.35 Moj prosti čas; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Pahor: Istrijanka, 15 plesnih miniaturni; 18.45 Orkester Raya Anthonyja; 19.10 Pisani balončki; 19.40 Motivi, ki vam ugajajo; 20.00 Šport; 20.35: Jack London: »Mala gospa velikega doma«; 21.40 Godalni ansambel in zbor »Cambridge«; 22.00 Komorne skladbe; 22.10 Zabavna glasba.

• PETEK, 20. junija, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Trobentač Farmer; 12.10 Blagoznanstvo za domačo rabo; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.55 Slovenščina za Slovence; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 19.10 G. Budal: Naš Kras; 19.25 Sandro Delle Grotte in njegov orkester; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob; 22.15 Zabavna glasba.

• SOBOTA, 21. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 Kulturni odmevi; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 V tričetrtinskem taktu; 16.30 Bevk: »Kresna noč«. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.45 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu; 18.00 Moj prosti

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJI**Bibliografijo sestavil in uvodno študijo napisal MARIJAN BRECELJ ■ 20 ■**

1937

JADRANSKI koledar 1937. (Koledar jugoslovenskih emigranata iz Julijske Krajine. Uredili: Tone Peruško i Joško Žiberna. Letnik III. Naslovnu stranu izradio A. Lorencin.) Zagreb - Ljubljana. Konzorcij lista »Istra«. (Jugoslovenska štampa d.d. Zagreb.) 190 str. 24 x 15,4. Ilustr. 161

KOLEDAR za leto 1937. [Uredil Damir Feigel. Zaglavja za mesece Julče Božič.] Gorizia. Unione Editoriale Goriziana. (Tipografia Consorziale - Trieste) 1936-XV E.F. 72 str. + ovoj. 28 x 20,5. Ilustr. 162

SLOVENSKI izseljeniški koledar za Južno Ameriko. Za navadno leto 1937. Priredila Ivan Kacin in Andrej Škrbec. Uredil Mirko Peljhan. Buenos Aires. Izdalo in založilo Slovensko prosvetno društvo I. 160 + [II] str. 23x16. Ilustr. 163

SOČA. Kalendar izbjeglica iz Istre, Trsta i Goričke za godinu 1937. Četrto godišće. Zagreb. Izdanje Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženja. Naklada konzorcija lista Istra. (Jugoslovenska štampa d.d., Zagreb.) 111 str. + (XLVIII) praznih str. + ovoj. 10,2x6,5. Ilustr. 164

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1937. Letnik XIX. (Trieste. Izd. in zal. knjigarna in papirnica J. Štoka d. z o.j. Tipografia Consorziale.) (164) str. 13x9,5. Ilustr. 165

ZAPISNIK za navadno leto 1937. [Uredil Anton Kacin.] Gorizia. Sodalizio S. Ermacora. (Tipografia Consorziale - Trieste 1936-XV.) 88 str. + ovoj. 13,5x9,5. 166

1938

KOLEDAR za leto 1938. [Uredil Damir Feigel. Opremil Josip] Sreb[ri]nič]. Zaglavja za mesece Julče Božič] (Gorizia.) Unione Editoriale Goriziana. (Tipografia Consorziale - Trieste) 1937-XVI E.F. 88 str. + ovoj. 28,6x 20,7. Ilustr. 167

KOLEDAR za navadno leto 1938. [Uredil Anton Kacin. Opremil in zaglavja za mesece narisal] F[rance] G[orše.] Gorizia. Sodalizio S. Ermacora. Stab. tip. S. Spazzali - Trieste 1937.) 104 + ovoj. 24,3x17. Ilustr. 168

čas; 18.45 Umetnost; 18.30 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 18.50 Pourcelov orkester; 19.10 Družinski obzornik; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.50 Josip Ogrinec: »Kje je meja«. Vesele igra; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Zabavna glasba.

TEDENSKI KOLEDARČEK

15. junija, nedelja: Vid, Vida
16. junija, ponedeljek: Jošt, Beno
17. junija, torek: Adolf, Gorazd
18. junija, sreda: Marina, Marko
19. junija, četrtek: Julijana Falk., Lija
20. junija, petek: Silverij, Nenad
21. junija, sobota: Alojz G., Vekoslav

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

PRATIKA za navadno leto 1938-XVI. (Sestavlja: Rado Bednarik. [Ovitek narisal] Domen [Peter Butkovič].) Gorizia. Editrice »Sigma«. Tipogr. Consorziale - Trieste 1938. 128 str. + ovoj. 13,8x10. Ilustr. 169

(Dalje)

VRNILI SO SE V DOMOVINO, ŽIVI IN MRTVI

(nadalj. z 2. strani)

vanja z njihovimi sovražniki, nigerijskimi centralisti.

Ze prej so prepeljali v Italijo trupla desetih tehnikov, ki so jih bialfrski gverilci ubili pri napadu na delovno taborišče ENIja Kwale 3. V nedeljo popoldne so bili slovesni pogrebni obredi v Milanu.

Ni znano, kakšno odkupnino sta italijanska vlada in ENI plačala Biafri za izpustitev na smrt obsojenih tehnikov. Veliki italijanski dnevnik kritizirajo vodstvo ENIja, ki je preveč lahkomišelnost tvegalo življenje svojih uslužbencev, ko jih je poslalo delat na področje vojnih operacij med Nigerijci in Biafrčani in to za eno od vojskujočih se strank. V italijanskem parlamentu se je zdaj začela razprava o tem dogodku.

Z Goriškega

Standrež

ŠE NEKAJ OB STOLETNICI

V zvezi z lepimi proslavami za stoletnico čitalnice v Standrežu bi rad dodal nekaj pripomb. Predvsem me je razveselilo lepo kulturno sodelovanje vseh štirih slovenskih organizacij v tej vasi, ki je vsaj na zunaj prijetno vplivala na vse udeležence širokotežnih prireditvev.

Razveseljivo je tudi dejstvo, da so omejeno proslavo organizirali v prvi vrsti mladi fantje in dekleta.

To bi mogel biti svetel vzgled vsem tistim vasem na Goriškem, kjer sploh nič kulturnega ne ustvarjajo. Prav tako pa tudi tistim krajem, kjer med raznimi društvi ni prave plemenite tekme, marveč prepogosto le neke vrste nagajanja ali celo podiranja.

Takšno stanje je škodljivo za našo narodno in kulturno rast. Najbolj važen činitelj je danes mladina, in prav ta mora složno nastopati, vendar vsaka skupina enakopravno in sorazmerno svojim močem pri večjih prireditvah skupnega narodnostno-kulturnega značaja, da se ohrani slovenstvo bodočim rodovom.

Zdi se mi, da sem v teh nekaj besedah tolmačil mnenje ljudi dobre volje. Standrežcem, pripravljalnemu odboru, še posebej njegovemu predsedniku še enkrat čestitam.

Opazovavec

Iz Trsta**SPOROČILO SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE**

Odbor sindikata slovenske šol v Trstu je na seji, ki je bila v srdo, 11. t. m., zvečer, proučil odgovor prosvetnega ministra na zahteve sindikata in sklenil, da prekine stavkovno gibanje. S tem so seveda preklicane napovedane stavke ob zaključku šolskega leta.

V petek, 20. junija, pa bo ob 20. uri v Gregorčičevi dvorani v Trstu sestanek, na katerem bodo profesorji razpravljali o sporočilu prosvetnega ministra.